

DUURZAME OVERHEIDSOPDRACHTEN | UITDAGING ÉN OPPORTUNITEIT VOOR ONDERNEMINGEN

Het groeiende belang van duurzame overheidsopdrachten

Aanbestedende overheden, van lokaal tot Europees niveau, ontwikkelen sinds jaren een duurzaamheidsbeleid. Dit beleid vertaalt zich steeds meer in specifieke clausules bij overheidsopdrachten. In 2014 zien we erg duidelijk een versnelling van de realisatie van duurzaamheid via overheidsopdrachten.

In België vertegenwoordigen overheidsinvesteringen ongeveer 15% van het BBP. Overheden vervullen dus niet alleen een voorbeeldfunctie, maar drukken als belangrijke opdrachtgever steeds meer hun wil door om duurzaamheid in ons economisch weefsel te integreren.

De inbreng van duurzaamheidsclausules in de bijzondere bestekken stelt ondernemingen dus voor een specifieke uitdaging, maar biedt ook opportuniteiten.

Enkel bedrijven die zich hierop voorbereiden en kunnen voldoen aan deze duurzaamheidsclausules kunnen met succes meedingen naar de overheidsopdrachten.

Overheden situeren zich op verschillende niveaus (lokaal, regionaal, federaal, Europees...) en de regelgeving is omvangrijk en complex. Als u nog niet vertrouwd bent met begrippen als type-bestekken, GPP-criteria, life cycle cost of circulaire economie, lees dan vooral verder. In dit artikel willen we u enkele basisinzichten meegeven.

Wanneer wordt een overheidsopdracht “duurzaam”?

Een overheidsopdracht wordt “duurzaam” wanneer **economische** (kostenefficiënte), **sociale en ecologische criteria** prominent naar voren geschoven worden **in alle fases van het aankoopproces**:

- **economisch**: men kijkt een product, dienst of uit te voeren werk niet alleen vanuit pure kostprijs, maar men houdt ook rekening met de totale kost van de levenscyclus (life cycle cost). Dat houdt in: meer behoeftenanalyses vooraf, kennis van de markt, dialoog met leveranciers... Men streeft zo naar een meer doordacht aankoopbeleid.
- **sociaal**: aanmoediging van sociale tewerkstelling, eerlijke handel (zoals fair trade), goede arbeidsomstandigheden gebaseerd op IAO-conventies,...

- ☐ **ecologisch:** aandacht voor milieubescherming, beperken van milieu-impact, het niet uitputten van natuurlijke rijkdommen,...

Economische efficiëntie, sociaal beleid en ecologie: dit zijn de pijlers van duurzame ontwikkeling. Het gaat dus om overheidsopdrachten die de ontwikkeling van ecologisch, sociaal en ethisch verantwoorde producten en diensten willen bevorderen, en hieromtrent in hun bestekken expliciete eisen stellen aan leveranciers die de opdracht willen binnenhalen.

Duurzaamheid, op alle niveaus

Ieder bestuursniveau heeft zijn regelgevingen rond duurzame overheidsopdrachten. Hieronder een eerste inzicht.

Europees niveau

- ☐ De Europese Commissie gaf opdracht om gemeenschappelijke Europese criteria te ontwikkelen voor integratie in de procedures van de lidstaten. Dit leidde tot de **Green Public Procurement (GPP)** en **Sustainable Public Procurement (SPP) criteria**, die momenteel gebaseerd zijn op een vrijwillig Europees beleid. Er bestaan GPP-criteria voor een hele reeks “prioritaire productgroepen”. Enkele daarvan zijn bouwwerkzaamheden, transport, warmte-isolatie,... Alle groepen met hun GPP-criteria kunt u [hier](#) raadplegen.
- ☐ Ook al zijn deze GPP-criteria vrijwillige instrumenten, toch vervullen ze voor Europa een belangrijke rol in het **stimuleren van ecologische innovatie** en de vraag naar duurzame producten en diensten. Bovendien worden op die manier gelijklopende, compatibele criteria ingevoerd in de verschillende lidstaten.

Federaal niveau

- ☐ Het [Federaal actieplan duurzame aankopen 2009-2011](#) mikte op 50% duurzame aankopen tegen 2011. Om de overheidsaankopers te helpen duurzame criteria op te nemen in bestekken, werd een **gids voor duurzame aankopen** opgesteld met **duurzame criteria voor een 70-tal producten en diensten**.
- ☐ Duidelijke **richtlijnen** werden vastgelegd in de [Omzendbrief van 16 mei 2014](#) m.b.t. “integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties”.
- ☐ Normen inzake **energie-efficiëntie** werden vastgelegd in het [Koninklijk Besluit van 13 juli 2014](#) betreffende de energie-efficiëntie eisen in het kader van bepaalde overheidsopdrachten betreffende de verwerving van producten, diensten en gebouwen”.

Regionaal niveau: Vlaanderen en Wallonië

Vlaanderen

- De Vlaamse Regering keurde op 21 december 2012 het [Vlaams actieplan duurzame overheidsopdrachten 2012-2014](#) goed. Dit plan bundelt alle acties die voor de periode 2012-2014 op het programma staan om de doelstelling van 100% duurzame overheidsopdrachten te realiseren tegen 2020. Latere actieplannen zullen de periode 2015-2018 en 2018-2020 coveren.
- Er is een **centraal aanspreekpunt voor duurzame overheidsopdrachten**. Alle entiteiten van de Vlaamse overheid kunnen hier terecht met hun vragen rond duurzaam aankopen.
- Voor een **tiental productgroepen** zijn er in samenwerking met de federale overheid **duurzaamheidscriteria ontwikkeld** die de Vlaamse ambtenaren in hun overheidsopdrachten kunnen integreren.
- Vlaamse ambtenaren kunnen gebruik maken van **een leidraad om sociale criteria** in hun overheidsopdrachten op te nemen.

Wallonië

- Het Waals Gewest koos er in 2009 duidelijk voor om het duurzaam karakter van haar aankoopbeleid te versterken in haar [Déclaration de politique régionale](#) en bevestigde dit in haar [Plan Marshall 2.Vert](#). Een geheel van maatregelen, richtlijnen en tools om tot een duurzaam aankoopbeleid over te gaan, werd ingevoerd door de omzendbrief [Circulaire du 28 novembre 2013](#) relative à la mise en place d'une politique d'achat durable pour les pouvoirs adjudicateurs régionaux wallons.

Lokaal niveau: steden en gemeenten

Veel steden en gemeenten schrijven al jarenlang duurzame overheidsopdrachten uit of zijn duurzaam bezig: ze gebruiken enkel nog ecologische schoonmaakmiddelen, er worden fair trade producten aangekocht,...

We zien steeds meer actieplannen en systematische aandacht voor duurzaamheidscriteria in het lokaal beleid en in de bestekken. De Stad Gent bijvoorbeeld lanceerde in 2008 het actieplan "Gent 2020", dat de principes van duurzaamheid verankert in het aankoopbeleid van de stad. De steden en gemeenten Enghien, La Louvière, Ohey, Plombières, Wanze et Estaimpuis zijn pilootgemeentes in Wallonië die duurzaamheidscriteria inbrengen in hun overheidsopdrachten.

Conclusie

Aanbestedende overheden vervullen een voorbeeldfunctie en zijn een belangrijke marktspeeler. Bij het uitschrijven van overheidsopdrachten kiezen zij resoluut en steeds vaker voor de integratie van duurzame criteria op economisch, sociaal, ethisch en ecologisch vlak. Overheden op alle niveaus hebben hiervoor richtlijnen en

actieplannen uitgevaardigd. Ook al zijn die vaak nog op vrijwillige basis toepasbaar, toch besteden ondernemingen hier best nu al de nodige aandacht aan.

Duurzaamheid volledig integreren in uw verkoopsargumentarium wordt een belangrijke troef in het mededingen naar overheidsopdrachten.

De beloning: de toegang tot een ruime en boeiende markt, vol toekomstperspectieven.